

Prof. dr hab. Jerzy Oniszczyk
Emerytowany profesor
Szkoły Głównej Handlowej
Warszawa

Warszawa, 15 lutego 2026 r.

**Ocena osiągnięć naukowych w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego
doktora habilitowanego dr. Piotrowi Zamelskiemu w dziedzinie nauk społecznych w
dyscyplinie nauki prawne**

1. Wprowadzenie. Przedmiot recenzji

Przedmiotem niniejszej oceny są osiągnięcia dr. Piotra Zamelskiego związane z Jego wystąpieniem o wszczęcie postępowania w sprawie nadania mu stopnia naukowego doktora habilitowanego. Owa ocena została sporządzona stosownie do treści pisma prof. Anny Tarwackiej, Dyrektora Instytutu Nauk Prawnych Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie z dnia 16 grudnia 2025 r., L.dz. 1/2025. Dyrektor poinformowała mnie, że „W związku z pismem Rady Doskonałości Naukowej (DRKN.Z5.400.123.2025), oraz na podstawie Uchwały Rady Doskonałości Naukowej z dnia 30 września 2025 r.” zostałem powołany „na recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym dra Piotra Zamelskiego wszczętym 03 lipca 2025 r.”.

Zgodnie z art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która: 1) posiada stopień doktora; 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej: a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne; 3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Stosownie do treści art. 221 ust. 8 w. wym. ustawy do recenzenta należy ocena, czy osiągnięcia naukowe osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2, a także sporządzenie recenzji.

Habilitant przedłożył do powyższej recenzji następujące dokumenty: Wniosek z dnia 3 lipca 2025 r. o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne, Dane wnioskodawcy, Wykaz osiągnięć naukowych, Dokumenty potwierdzające aktywność, Monografię naukową, Autoreferat, Dokumenty potwierdzające informacje zawarte w autoreferacie i wykazie osiągnięć naukowych.

2. Wymóg posiadania stopnia doktora. Tytuł rozprawy doktorskiej

W 2013 r. Pan Piotr Zamelski uzyskał stopień doktora nauk prawnych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Tytuł rozprawy doktorskiej brzmi: „Równowaga praw i obowiązków implikacją zasady dobra wspólnego”.

Wobec powyższego Habilitant spełnia ustawowy wymóg posiadania stopnia naukowego doktora.

3. Kariera naukowa. Informacja o zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych (umowa o pracę i zlecenia)

3.1. Pan dr Piotr Zamelski zatrudniony jest na Politechnice Opolskiej, na Wydziale Ekonomii i Zarządzania, od 1.03.2010 r. – 14.02.2016 r. jako asystent, a od 15.02.2016 r. (nadal) jako adiunkt. Od 1.09.2020 r. pełni funkcję prodziekana do spraw dydaktyki. Od 1.09.2024 r. zatrudniony jest w Katedrze Komunikacji Marketingowej.

3.2. Prowadził zajęcia dydaktyczne na podstawie umowy zlecenia: 1) na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Opolskiego w latach akademickich 2013/2014 (semestr zimowy i letni) i 2015/2016 (semestr letni) oraz 2) w Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi w roku akademickim 2009/2010 (semestr letni).

4. Ocena osiągnięcia naukowego Habilitanta

4.1. Wybór tematu osiągnięcia naukowego

Habilitant, dr P. Zamelski, przedstawił jako główne osiągnięcie naukowe (art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy) monografię: *Model świadomości prawno-etycznej przedstawicieli zawodów inżynierskich. Studium teoretyczno-prawne i empiryczne*. Praca została wydana przez Oficynę Wydawniczą Politechniki Opolskiej w 2025, ss. 540 (ISBN: 978-83-66903-77-7). Recenzentami wydawniczymi są: prof. dr hab. Marek Zirk-Sadowski (Uniwersytet Łódzki) oraz dr hab. Małgorzata Stefaniuk, prof. UMCS w Lublinie.

Habilitant tematem badawczym monografii naukowej uczynił model świadomości prawno-etycznej przedstawicieli zawodów inżynierskich. W owym osiągnięciu naukowym Autor dążył do wykazania rezultatów badań teoretyczno-prawnych i empirycznych, które sytuował w obszarze teorii i filozofii prawa. Wybór problematyki poruszanej w monografii ma wynikać z prowadzonych przez niego we wcześniejszych latach badań nad cywilizacyjno-kulturowymi podstawami aksjologii prawa, etyką normatywną, historycznym kształtowaniem się koncepcji epistemologicznych oraz oddziaływaniem prawa pozytywnego na postawy adresatów i procesy społeczne. Na przedstawione osiągnięcie naukowe miały też mieć wpływ rozważania zawarte w różnych publikacjach Autora, w których, jak wykazuje, podejmował zagadnienia aksjologii prawa, świadomości prawnej, etyki, legislacji, pedagogiki prawa, komunikacji w prawie i partycypacji społeczno-ekonomicznej.

Habilitant poprawnie wskazuje, że problem świadomości osób wykonujących zawody inżynierskie zawsze był społecznie doniosły ze względu na odpowiedzialność i potencjalne ryzyko związane z wykorzystywaniem sił przyrody w rozwiązaniach technicznych. Ale też technika stosunkowo nieczęsto stanowi przedmiot zainteresowań teoretyczno-prawnych. Współcześnie problematyka prawno-etyczna dotycząca zawodów inżynierskich nabrała znaczenia zwłaszcza ze względu na rozwój tzw. sztucznej inteligencji. Ma miejsce dynamiczne zastępowanie człowieka przez maszynę, transhumanizm, algorytmizacja, a także zagrożenia dla

życia prywatnego i rodzinnego czy środowiska naturalnego płynące z nowych technik i technologii. Autor słusznie dowodzi, że podjęta w monografii tematyka nabiera szczególnego znaczenia w warunkach dominacji trendów postmodernistycznych, negujących tradycyjne wzorce aksjonormatywne, przy bezprecedensowym rozwoju technologii programowalnych działających w sposób autonomiczny. Tempo rozwoju technologicznego określane jest mianem rewolucji cyfrowej albo czwartej rewolucji technologicznej (piątej – jeżeli wyodrębnić tzw. sztuczną inteligencję). Nowe możliwości nauki i przemysłu stanowią wprawdzie szansę na zaradzenie różnym niedostatkom, ale budzą uzasadnione obawy co do zagrożeń wynikających z wykorzystania nieznanego jeszcze potencjału technologii cyfrowych. Nowa sytuacja ma czyni

tematykę świadomości prawno-etycznej przedstawicieli zawodów inżynierskich zagadnieniem aktualnym i doniosłym społecznie. W każdym razie owo odniesienie świadomości prawno-etycznej do grupy przedstawicieli zawodów inżynierskich pociąga za sobą potrzebę eksploracji tematyki regulacji prawnych, głównie z obszaru prawa administracyjnego, takich, jak klasyfikacja zawodów, warunki wykonywania zawodu czy samorządność zawodowa i gospodarcza.

Na zakres rozważań w monografii złożyły się, jak wspomniano, refleksje dotyczące modelu teoretycznego i modelu empirycznego świadomości prawno-etycznej przedstawicieli zawodów inżynierskich, który to podział występuje w polskiej socjologii prawa w badaniach nad świadomością prawną. Aby zrealizować cel naukowego osiągnięcia Habilitant przeprowadził szereg czynności badawczych skierowanych na cele szczegółowe. Owe szczegółowe cele służące poznaniu modelu teoretycznego badanego zjawiska objęły: ustalenie atrybutów świadomości osoby ludzkiej, ustalenie zakresu pojęciowego oraz istotnych cech świadomości prawno-etycznej, ustalenie katalogu i struktury zawodów inżynierskich, ustalenie źródeł regulacji prawnych i deontologicznych odnoszących się do zawodów inżynierskich oraz ustalenie struktury organizacji inżynierskich i kryteriów aksjologicznych ich oddziaływania na osoby wykonujące zawody inżynierskie. Z kolei celem szczegółowym służącym poznaniu modelu empirycznego świadomości prawno-etycznej Habilitant uczynił ustalenie stosunku przedstawicieli zawodów inżynierskich do norm prawnych i norm etyki zawodowej.

W badaniach z zakresu teorii i filozofii prawa wielokrotnie podejmowano zagadnienia zbliżone do problemu badawczego podjętego w monografii. Autor zwrócił uwagę na ów dorobek podkreślając, że Jego badania realizowały jednak inne cele naukowe, a nadto były prowadzone w innych realiach społecznych, politycznych i gospodarczych. W związku z tym dowodzi, że cel naukowy monografii odznacza się nowością w polskiej nauce prawa. Zauważa też, że nie znalazł również analogicznych badań zagranicznych. W rezultacie dowodzi, że model świadomości prawno-etycznej zbudowany z ośmiu komponentów, zaprezentowany w ujęciu teoretycznym i empirycznym w stosunku do przedstawicieli zawodów inżynierskich, stanowi pewne novum, które służy rozwojowi nauki prawa.

Habilitant, badając model teoretyczny i modelu empirycznego świadomości prawno-etycznej, dążył do kompleksowego i krytycznego ujęcia przedmiotu badań. Wyraził przy tym pogląd, że badanie wiedzy pochodzącej ze źródeł teoretycznych za pomocą danych pochodzących ze źródeł empirycznych ma wpisany cel naukowy w postaci weryfikacji założeń funkcjonujących w nauce i działalności praktycznej. Zwrócił tu także uwagę na znaczenie modelu świadomości prawno-etycznej jako ważnego dla zdarzeń o charakterze decyzyjnym,

legislacyjnym i procesowym. Droga porównania modelu teoretycznego i empirycznego świadomości prawno-etycznej, a następnie poprzez sformułowanie ocen, wniosków i postulatów, Habilitant podążał do realizacji celu naukowego monografii.

4.2. Ocena merytoryczna osiągnięcia naukowego

a) Struktura monografii naukowej

Przedmiotowa praca składa się ze Wstępu, czterech Rozdziałów, Zakończenia i trzech Aneksów. Każdy rozdział posiada wprowadzenie i podsumowanie. We Wstępie znalazło się ogólne przedstawienie obecnej sytuacji społecznej na świecie, dowodzenie aktualności tematyki badań, a także znacząca część uzasadnienia przyjętej metodologii. Wspomniane Aneksy obejmują: regulacje prawne specyficzne dla zawodów inżynierskich wyróżnionych w KZiS (1), zestawienia organizacji inżynierskich (2) oraz formularz ankiety (3). W monografii znalazł się także bogaty Wykaz źródeł, który objął: Monografie, artykuły naukowe, opracowania statystyczne; Dokumenty deontologiczne i inne źródła aksjologiczne; Akty prawne; Orzecznictwo; Internetowe bazy danych; Spis tabel; Spis rysunków.

W Rozdziale I zatytułowanym: *Świadomość osoby ludzkiej jako kategoria epistemologiczna i antropologiczna* podjęto badania odnoszące się do problematyki świadomości osoby ludzkiej i historycznej refleksji mającej znaczenie także dla współczesnego model tej świadomości. Rozważania objęły więc wybrane koncepcje epistemologiczne i społeczne w ujęciu historycznym, problematykę metasystemów antropologicznych oraz zagadnienie urzeczywistniania świadomości osoby ludzkiej w rolach społecznych i zawodowych. W tych badaniach posłużono się metodą analizy i krytyki piśmiennictwa oraz źródeł, a także metodą hermeneutyczną. Zasadniczymi obszarami prawoznawstwa, które Habilitant uwzględnił w badaniach, była filozofia i socjologia prawa. Ponadto Jego interdyscyplinarne poszukiwania skierowały uwagę na historię filozofii, socjologię i psychologię.

W kolejnym rozdziale, zatytułowanym: *Świadomość prawno-etyczna w ujęciu teoretyczno-prawnym*, Habilitant z pojęć „świadomość prawa i etyczna” uczynił podstawę prowadzonych rozważań. Jeżeli chodzi zaś o badanie regulacji prawnej zawodów inżynierskich, to uwaga została zwłaszcza zwrócona na wykaz regulacji prawnych właściwych dla zawodów inżynierskich wyróżnionych w Klasyfikacji Zawodów i Specjalności. Ostatecznie Autor zaproponował definicję świadomości prawno-etycznej, która służyła mu do określenia zakresu przedmiotowego prowadzonych badań, a także przedmiotu budowanego modelu. Jego propozycja świadomości prawno-etycznej objęła osiem elementów integrujących świadomość prawną i etyczną. Do prowadzenia badań w tym zakresie zostały zwłaszcza użyte metody analizy i krytyki piśmiennictwa. Główny przedmiot poszukiwań znalazł się obszarze teorii, filozofii i socjologii prawa.

W Rozdziale III – *Prawne i aksjologiczne uwarunkowania zawodów inżynierskich* – rozważano związki pomiędzy stroną podmiotową i przedmiotową podjętych poszukiwań. W toku badań zwrócono uwagę zwłaszcza na: pojęcie zawodów inżynierskich, zakres regulacji prawnej zawodów inżynierskich, formy prawne wykonywania zawodów inżynierskich w Polsce, zagadnienie organizacji inżynierskich, kodeksy etyki zawodowej w organizacjach inżynierskich oraz uwarunkowania aksjologiczne sprzyjające rozwijaniu świadomości prawno-etycznej. W tej części znalazło się także uzasadnienie podjęcia wymienionej problematyki.

Jeżeli chodzi o zastosowane ujęcie badań, to objęło ono: metodę formalno-dogmatyczną, analizy i konstrukcji logicznej, metodę analizy i krytyki piśmiennictwa oraz źródeł, a także hermeneutyczną. Zasadnicze działy prawoznawstwa objęte badaniami to teoria, filozofia i socjologia prawa. Natomiast zagadnienia szczegółowe pochodziły z nauk prawa administracyjnego, konstytucyjnego, cywilnego i pracy.

Rozważania zawarte w Rozdziale IV zatytułowanym: *Wyniki badań własnych. Model empiryczny świadomości prawno-etycznej* posłużyły m.in. do przedstawienia modelu empirycznego świadomości prawno-etycznej przedstawicieli zawodów inżynierskich w Polsce w XXI w. W ocenie Habilitanta wiedza dotycząca owego stanu faktycznego ma w badaniach z zakresu ogólnej nauki o prawie szczególne znaczenie porównawcze, kontrolne i korygujące. Wyniki badań posłużyły Habilitantowi do weryfikacji sformułowanych hipotez roboczych. A zwłaszcza, potwierdzone zostało wstępne założenie o istnieniu rozbieżności pomiędzy modelami teoretycznym i empirycznym odnośnie świadomości prawno-etycznej przedstawicieli zawodów inżynierskich. Do poszukiwań poznawczych w tej części badań zostały zastosowane metody analizy statystycznej, a także analizy i krytyki piśmiennictwa oraz źródeł. Podstawowym obszarem badawczym prawoznawstwa w niniejszym rozdziale Habilitant uczynił socjologię prawa.

Rozważania zawarte w Rozdziałach I, II i III posłużyły do przedstawienia modelu teoretycznego świadomości prawnoetycznej przedstawicieli zawodów inżynierskich, zaś na podstawie ujętych w Rozdziale IV wyników badań ilościowych został zaproponowany model empiryczny. W Zakończeniu Autor przedstawił podsumowanie badań i wnioski z oceny założeń, nakierowanych na rozwiązanie głównego problemu badawczego. Dokonał także porównania modelu teoretycznego i empirycznego świadomości prawno-etycznej przedstawicieli zawodów inżynierskich, a wreszcie zaprezentował wnioski badawcze i postulaty, w tym o charakterze *de lege lata*.

b) Metodologia badań w osiągnięciu naukowym

W opisie Habilitanta przyjęta w monografii metodologia polegała na sformułowaniu problemów badawczych, które rozwiązywano w drodze weryfikacji tezy badawczej i szczegółowych hipotez roboczych. Główny problem badawczy objął ustalenie: Jaki model teoretyczny i empiryczny świadomości prawno-etycznej przedstawicieli zawodów inżynierskich funkcjonuje w Polsce w XXI w.? Zaś zaproponowana teza badawcza, która zmierza do rozwiązania owego problemu, przyjęła brzmienie: model teoretyczny świadomości prawno-etycznej może być rozważany w ujęciu epistemologicznym i normatywnym. Natomiast do poznawania modelu empirycznego zostały zastosowane badania statystyczne. Habilitant założył wiodącą rolę norm prawnych w stosunku do norm etycznych i słaby wpływ wspólnoty zawodowej. Główny problem badawczy został rozwinięty w postaci dziewięciu szczegółowych problemów wraz z odpowiadającymi im hipotezami roboczymi. Rozwiązanie szczegółowych problemów w drodze sprawdzenia stosownych hipotez roboczych prowadziło do weryfikacji tezy badawczej, tj. do rozwiązania głównego problemu i osiągnięcia zakładanych celów poznawczych.

Osiągnięcie naukowe, co wykazał Habilitant, odznacza się pluralizmem metodologicznym ze względu na teoretyczno-praktyczny charakter poszukiwań, złożoność badanego zjawiska i nawiązywanie do dorobku innych dyscyplin naukowych. Dlatego też podstawową metodą badawczą wykorzystaną w Jego badaniach było modelowanie polegające

na ustaleniu modelu teoretycznego i empirycznego świadomości prawnie-etycznej przedstawicieli zawodów inżynierskich. Owo modelowanie objęło opisanie i wyjaśnienie badanego zjawiska w odniesieniu do przyjętego celu naukowego. Jeżeli chodzi o inne metody badawcze, to, jak przedstawił je Autor, były to: metoda formalno-dogmatyczna (w odniesieniu do badania i wykładni norm prawnych), metoda analizy i krytyki piśmiennictwa i źródeł (służąca komentowaniu, porównywaniu koncepcji filozoficznych, a także norm deontologicznych danych empirycznych), metoda hermeneutyczna (do wyjaśniania źródeł i celów podejść filozoficznych i rozwiązań normatywnych z uwzględnieniem aspektów prawnych i pozaprawnych), metoda analizy i konstrukcji logicznej (do projektowania definicji, klasyfikacji, typologizacji i partycji), metoda monograficzna (do wieloaspektowej charakterystyki wyodrębnionych zjawisk) oraz metoda analizy statystycznej (do badania empirycznego dotyczącego populacji osób wykonujących zawody inżynierskie).

Ze względu na specyfikę badań empirycznych o charakterze ilościowym w pracy została zastosowana metoda analizy statystycznej. Badania ilościowe miały umożliwić zebranie i analizę danych w sposób usystematyzowany, pozwalający transponować na całą populację wyniki uzyskane w dużej i zróżnicowanej grupie reprezentatywnej. W oparciu o dostępne dane ustalono, że nie ma możliwości określenia liczby osób posiadających tytuł zawodowy inżyniera mieszkających w Polsce i pracujących w zawodzie inżynierskim. Z tego powodu trafnie zdecydowano o ustaleniu próby badawczej w drodze doboru celowego w oparciu o dostępną wiedzę na temat badanej populacji. W interpretacji wyników badania, oprócz weryfikacji hipotez roboczych, podjęto również próbę zidentyfikowania zależności pomiędzy różnymi cechami respondentów.

c) Znaczenie i wykorzystanie wyników badań

Zasadnicze znaczenie badań zawartych w osiągnięciu naukowym, jak wykazuje Habilitant, dotyczy rozwiązania głównego problemu badawczego poprzez pozytywną weryfikację tezy badawczej. Dzięki rozwiązaniu owego głównego problemu osiągnięty został cel poznawczy w postaci ustalenia modelu teoretycznego i empirycznego świadomości prawnie-etycznej przedstawicieli zawodów inżynierskich w Polsce w XXI w. Kwestią jest wniosek z owych badań. Otóż dotyczy on rozbieżności między modelem teoretycznym a modelem empirycznym. Wiedza zaś płynąca z osiągnięcia głównego celu poznawczego ma znaczenie dla rozwoju nauk prawnych w zakresie teorii i filozofii prawa.

Autor nadto dowodzi, że podjęte czynności badawcze, niezależnie od zakładanych celów poznawczych, dostarczyły nowej wiedzy i nowych rozwiązań. W tym zakresie wymienił m.in. rozważania dotyczące: określenia świadomości prawnej i etycznej oraz świadomości prawnie-etycznej, relacji pomiędzy prawem do zrzeszania się a kształtowaniem świadomości prawnie-etycznej, stanu regulacji prawnych dotyczących zawodów inżynierskich, potwierdzającego multicytryczność systemu prawnego i wykazującego sytuację nadregulacji, opisanie stanu organizacji inżynierskich wskazującego na rozproszony i nieefektywny model partycypacji społeczno-zawodowej, projektu bazy aksjologicznej sprzyjającej rozwijaniu świadomości prawnie-etycznej czy wreszcie niedostatecznego stanu informacji dotyczącej struktury grup zawodowych w Polsce.

Habilitant właściwie ocenił, że wyniki Jego badań mogą zostać wykorzystane w obszarze poszukiwań naukowych, ale także w legislacji, orzecznictwie czy dydaktyce. Syntetycznie przedstawił to m. in. w autoreferacie.

W Jego zamierzeniu adresatami opracowania są w szczególności prawnicy, inżynierowie i etycy, którzy zajmują się omawianą problematyką jako praktycy, badacze czy dydaktycy, a także studenci. Monografia ma przyczynić się do pogłębienia i poszerzenia stanu wiedzy odnoszącej się do omawianych zagadnień na gruncie teorii i filozofii prawa. A wreszcie ma stanowić źródło wiedzy praktycznej, pomoc dydaktyczną i przyczynek do debaty naukowej na poruszane w niej zagadnienia.

4.3. Ocena osiągnięcia naukowego zawartego we wniosku Habilitanta

Na podstawie badania osiągnięcia naukowego przedstawionego przez dr. P. Zamelskiego w ocenie recenzenta właściwie został określony temat i cel monografii oraz metoda badawcza, która umożliwiła osiągnięcie założeń poszukiwawczych pracy. Rezultaty rozważań podjętych w osiągnięciu naukowym przedstawiają się korzystnie. Oceniane osiągnięcie stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne.

5. Pozostałe osiągnięcia naukowe

Pozostałe osiągnięcia naukowe w dyscyplinie nauki prawne Habilitant przedstawił zwłaszcza w odrębnej części Autoreferatu. W zakresie teorii i filozofii prawa Jego badania objęły zwłaszcza zagadnienia aksjologii prawa. Podejmowana zaś tematyka naukowa wiązała się głównie z Jego wcześniejszymi zainteresowaniami ochroną praw człowieka. Celem poznawczym prowadzonych badań stał się rozwój wiedzy o osobowej i społecznej naturze człowieka w kontekście aksjonormatywnym, w czym owe poszukiwania mają wykazywać zbieżność z założeniami filozofii personalistycznej. W Jego ocenie krajowy i zarazem multicentryczny system prawa pozytywnego stanowi jeden z wielu systemów aksjologicznych i normatywnych funkcjonujących w społeczeństwie. Dlatego też wyraził pogląd, że ów system nie powinien być rozpatrywany jako rzeczywistość wyizolowana i samowystarczalna. Potraktował podejście systemowe w naukach społecznych jako zakładające współzależność rozmaitych uwarunkowań, wśród których wymienił uznawane w społeczeństwie wartości i normy społeczne, określane w celu ochrony tych wartości. W Jego ocenie spośród szerokiego zakresu norm społecznych, systemy prawa pozytywnego wydają się – zwłaszcza w zrelatywizowanej ponowoczesności – stanowić potencjalnie skuteczny instrument inicjacji, stabilizacji lub dynamizacji procesów społecznych. Habilitant wyraża wątpliwość dotyczącą możliwości osiągnięcia optymalnego stanu aksjonormatywnego w skali społecznej. Mimo tego indywidualne i zbiorowe potrzeby ludzkie, poznawane coraz głębiej dzięki komplementarnym ustaleniom różnych dyscyplin naukowych, mają pozwalać formułować postulaty, predykcje i krytyczne oceny norm prawnych. Jeżeli chodzi więc o ujęcie polityki prawa, to Habilitant wiąże je z poszukiwaniami Leona Petrażyckiego, jako inspirującymi badania z zakresu aksjologii prawa w ujęciu teleologicznym. Ostatecznie swoje badania naukowe nad aksjologią prawa podsumował jako koncentrujące się wokół trzech węzłowych zagadnień, rozwijanych w ujęciu teoretycznoprawnym i filozoficznoprawnym, do których należą: 1) rudymetarna aksjologia prawa ze szczególnym uwzględnieniem etyki i dobra wspólnego, 2) wychowawcza funkcja prawa, w tym świadomość prawna, pedagogika prawa, wsparcie rodziny i prawo do edukacji, a także 3) problemy urzeczywistniania prawa, w tym jego stosowanie i partycypacja w procesach regulowanych przez prawo.

Habilitant wymienione zagadnienia odniósł do funkcjonowania systemu prawnego w ramach szerszego systemu aksjonormatywnego i złożonych uwarunkowań społecznych. W stosunku do zagadnienia rudymen tarnej aksjologii prawa wskazał na konieczność uwzględnienia bazy dla norm prawnych w postaci społecznie akceptowanych i internalizowanych wartości. Dzięki temu prawo ma zyskiwać zrozumienie i szacunek wśród adresatów norm i staje się zdolne do konstruktywnego oddziaływania nie tylko jako środek represji, ale również jako konieczny składnik kultury społecznej. W ten sposób ma dochodzić do rozwoju wychowawczej funkcji prawa, która opiera się na procesie komunikacji społecznej, obejmując przekaz aksjologiczny płynący z aktów prawnych, judykatów i innych komunikatów prawnych. Funkcja wychowawcza prawa ma wyrażać się w upowszechnianiu i utrwalaniu podstawowej aksjologii prawa. Istota tego wychowania zakłada autonomię osoby i poszanowanie wolności człowieka. Wreszcie, jeżeli chodzi o zagadnienie realnej skuteczności prawa, to jego miara nie tyle odnosi się do strony ilościowej czy jakości regulacji, lecz ich urzeczywistniania. Habilitant kieruje tu uwagę na pogląd Arthura Kaufmanna, że prawo istnieje wyłącznie w procesie jego urzeczywistniania, w którym ustaleniu podlega to, co w konkretnej sytuacji jest słuszne. Ale też dodaje, że Jego zagadnienie badawcze wykracza poza uwagi owego autora skupione na orzecznictwie sądowym, gdyż obejmuje także inne obszary oddziaływania aksjologii prawa.

Jeżeli chodzi o wspomniane wyżej zagadnienie zatytułowane **Rudymen tar na aksjologia prawa** (ad 1), to Habilitant dowodził, że ma ono fundamentalne znaczenie z punktu widzenia *ratio legis* normy prawnej, jej treści i wywoływanych przez nią skutków. System prawny stanowi ważny element systemu aksjonormatywnego, jednak w zależności od przyjętej aksjologii organy stanowiące i stosujące prawo mogą nadać mu rys konfrontacyjny względem pozaprawnych wartości i norm społecznych. Przedmiotowe zagadnienie odniesione do stanu realnego miało być próbą rekonstrukcji celów prawodawcy krajowego lub międzynarodowego, z kolei poszukiwanie optymalnej aksjologii prawa nawiązuje do koncepcji prawa naturalnego o niezmienniej treści z właściwym jej absolutyzmem etycznym.

Problemy teoretycznoprawne i filozoficznoprawne związane z badaniami nad aksjologią prawa koncentrowały się na wykrywaniu aksjologii zawartej w funkcjonujących instytucjach prawnych. Ponadto jako szczególnie istotne zagadnienia badawcze dr P. Zamelski wskazał etykę i dobro wspólne, które łączy koncentracja na potrzebach życia zbiorowego. Ustalenia odnoszące się do przedmiotowego obszaru badawczego znalazły wyraz w 20 recenzowanych publikacjach naukowych, w tym: 2 monografiach naukowych, 1 redakcji monografii naukowej, 6 artykułach naukowych, 11 rozdziałach w monografiach naukowych i 1 publikacji pokonferencyjnej. Spośród tych publikacji Habilitant szczególnie znaczenie przypisuje monografii naukowej pt. *Propedeutyka filozofii prawa* (Opole 2022), w której zostały zaprezentowane wyniki badań nad podstawowymi zagadnieniami aksjologii prawa oraz płynące z nich wnioski. O tej pracy stwierdził też, że może stanowić wsparcie w pracy dydaktycznej. Nadmieniał wreszcie, że cztery Jego kolejne opracowania znajdują się w procesie wydawniczym.

Rozważania dotyczące zagadnienia określonego jako **Wychowawcza funkcja prawa** (ad 2) prowadziły Habilitanta do oceny, że wspomniana funkcja prawa jest swego rodzaju pasem transmisyjnym dla faktycznie realizowanej aksjologii prawa. Internalizacja normy prawnej wśród adresatów pozwala bowiem osiągnąć jej efektywność i uniknąć sytuacji

skrajnych w postaci opresyjności bądź iluzoryczności. Jak trafnie wskazał, tak rozumianą funkcję wychowawczą prawa można utożsamiać z poprawnie przeprowadzoną socjalizacją prawną, która stanowi proces związany z faktem obowiązywania normy prawnej. Pojęcie wychowania kładzie jednak nacisk na aspekt celowościowy, który na gruncie prawnym odnosi się do intencjonalnego oddziaływania w obszarze legislacji, orzecznictwa, doktryny i dydaktyki prawa, przyjmując za cel osiągnięcie określonych rezultatów w skali społecznej bądź jednostkowej. Zaprezentowane ujęcie Habilitant wpisuje w tradycję polskiej teorii i filozofii prawa, w szczególności te podążające za wizją Leona Petrażyckiego definiującego politykę prawa jako osiągnięcie zakładanych celów w świadomości adresatów poprzez właściwie dobrane działania legislacyjne.

Wśród badanych przez dr. Zamelskiego zagadnień teoretycznoprawnych i filozoficznoprawnych, związanych z wychowawczą funkcją prawa, znalazły się: świadomość prawna, pedagogika prawa, wsparcie rodziny i prawo do edukacji. Ustalenia odnoszące się do tego obszaru badawczego znalazły wyraz w 21 recenzowanych publikacjach naukowych, w tym: 3 monografiach naukowych, 6 artykułach naukowych i 13 rozdziałach w monografiach naukowych. Ponadto 1 opracowanie Autora znajduje się w procesie wydawniczym.

W obszarze zagadnienia: **Problemy urzeczywistniania prawa** (ad 3) Habilitant ujął zwłaszcza namysł nad pojmowaniem urzeczywistniania prawa. Zauważył przy tym, że można owo urzeczywistnianie rozumieć w kontekście jego stosowania, np. w myśl osobowo ugruntowanej proceduralnej teorii sprawiedliwości Kaufmanna, ale również w szerszym ujęciu w odniesieniu do przestrzegania prawa przez adresatów normy prawnej i wynikających stąd zachowań podmiotów niebędących adresatami danej normy. Przyjął, że zjawisko urzeczywistniania prawa stanowi materializację założeń aksjologicznych leżących u podstaw normy prawnej i zarazem sprawdzianem jej trafności. Zatem wpisuje się w przedmiot zainteresowań teoretyczno-filozoficznych prawa. Zajmującą się tym naukę, jej istotę, traktuje jako nauką praktyczną, gdyż poszukuje rozwiązań, wyjaśnień, przyczyn, ocen i alternatyw dla rozmaitych zjawisk prawnych, co ją różni od nauk dogmatycznych, które zwykle kierują uwagę na analizę i opis stanu *de lege lata*. Ocenia wreszcie, że sposób urzeczywistniania prawa odnosi się do aksjologii prawa, koncentrując się na końcowym – decyzyjnym stadium procesu konceptualizacji wartości, które bezpośrednio oddziałuje na sytuację społeczną, ekonomiczną i porządek prawny. I dodaje, że owo urzeczywistnianie prawa, a tym samym również aksjologii wyznaczającej jego treść, wiąże się z posiadaniem właściwie rozwiniętej świadomości prawnej i prawnie-etycznej. W badaniach nad urzeczywistnianiem prawa Autor podejmował problematykę stosowania prawa i partycypacji w procesach regulowanych przez prawo. W obszarze stosowania prawa Jego namysł odnosił się do takich wartości, jak: skuteczność normy prawnej, zaufanie do procedur stosowania prawa, praworządność, ochrona godności osoby ludzkiej i wywodzonych z niej praw człowieka czy dobro wspólne. Natomiast zainteresowanie problematyką urzeczywistniania prawa w zakresie partycypacji w procesach regulowanych przez prawo kierowało się na postępowanie legislacyjne i działalność instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych. Dr P. Zamelski trafnie dostrzegł przy tym szczególną ważność partycypacji społecznej jako odnoszącej się do spójnego katalogu wartości, który obejmuje zwłaszcza zaufanie do prawa, zaufanie do innych członków społeczeństwa, wolność działania, odpowiedzialność czy troskę o dobro wspólne. Wśród ważniejszych przedsięwzięć badawczych rozwiązanych z partycypacją społeczną Habilitant wymienił współredakcję

monografii naukowej pt. *Środowisko prawnicze Opola i Śląska Opolskiego* (Opole 2019). Publikacja dotyczy działań kilku pokoleń prawników na rzecz urzeczywistniania wartości społecznych poprzez prawo, a obejmuje lata 1945-2019, stanowiąc unikalne przedsięwzięcie.

Ustalenia odnoszące się do przedmiotowego obszaru badawczego znalazły wyraz w 19 recenzowanych publikacjach naukowych, w tym: 2 redakcjach monografii naukowych, 8 artykułach naukowych i 9 rozdziałach monografii naukowych.

Osiągnięcia Habilitanta w przedstawionym obszarze, a więc bliżej charakteryzowane w Jego namyśle nad: 1) rudymetarną aksjologią prawa, 2) wychowawczą funkcją prawa oraz 3) problemami urzeczywistniania prawa, wyraźnie zasługują na pozytywną ocenę. Odnotować tu można, że zakres owego dorobku jest także znaczący ilościowo.

6. Udział w konferencjach naukowych i ich organizacji

Aktywność naukowa dr. Piotra Zamelskiego polegała także na udziale w licznych konferencjach naukowych i wygłaszaniu na nich referatów. Otóż uczestniczył On w 43 międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych i wygłosił 28 referatów. Brał także udział w organizacji 10 konferencji naukowych – międzynarodowych i krajowych – w charakterze przewodniczącego komitetu organizacyjnego, członka komitetu naukowego bądź sekretarza komitetu organizacyjnego. Rozwijając nieco ową informację można dodać, że Habilitant uczestniczył w 35 konferencjach odbywających się w innych uczelniach, w tym 3 w uczelniach zagranicznych, a także uczestniczył w organizacji 5 konferencji naukowych odbywających się w innych uczelniach, w tym 1 w uczelni zagranicznej. Powyższa aktywność jest godna uznania.

7. Istotna aktywność naukowa Habilitanta realizowana w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej

Zgodnie z informacjami zawartymi w Dokumentach potwierdzających aktywność i Autoreferacie aktywność naukowa Habilitanta realizowana była na więcej niż jednej uczelni. Wedle tej informacji odbył On dwa staże naukowe, tj.:

1) Staż naukowy w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Staż był realizowany w Katedrze Teorii i Filozofii Prawa w dniach 5-31 maja 2025 r. Jego przedmiotem była: „Świadomość prawna”. Objął on: a) poznanie działalności Katedry Teorii i Filozofii Prawa poprzez udział w zebraniach, b) wystąpienie na zebraniu owej Katedry z referatem pt. *Model świadomości prawno-etycznej* (20 maja 2025 r.), c) przygotowanie artykułu naukowego pt. *Wpływ aprioryzmu na kształtowanie świadomości prawnej*, d) konsultację dorobku naukowego i kierunku rozwoju naukowego.

2) Staż naukowy w Państwowym Uniwersytecie Pedagogicznym im. Iwana Franki w Drohobyczu (Ukraina). Staż był realizowany w Katedrze Filozofii, Socjologii i Nauk Politycznych im. Walerego Skotnego w dniach 15 listopada – 20 grudnia 2024 r. Jego tematem była: *Filozofia prawa*. Stażu naukowy objął: a) prowadzenie badań naukowych z zakresu filozofii prawa, b) przygotowanie artykułu naukowego pt. *Common philosophical and civilisational inspirations of Polish and Ukrainian law*, c) udział w VII Międzynarodowej Konferencji: *Prawa dziecka w ujęciu społecznoprawnym – w 100. rocznicę Deklaracji Praw Dziecka* (Drohobycz, Ukraina, 20 listopada 2024 r.) w postaci wygłoszenia referatu pt. *Przekaz*

aksjonormatywny systemu edukacji w Polsce. Próba rekonstrukcji, a także udziału w Komitecie naukowym.

W tej części informacji, tj. dotyczącej istotnej aktywności naukowej Habilitant wymienił też formę mobilności w ramach programu „The Erasmus Plus Staff Mobility for Teaching Assignment (STA)”. Był to pobyt w dniach 21-22 lutego 2017 r. w Ostrawie: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (Czechy).

Na podstawie zwłaszcza powyższych informacji, zdaniem recenzenta, Habilitant spełnia wymogi określone w art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. dotyczące wykazania się przez niego istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

8. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę. Inne informacje, ważne z punktu widzenia Wnioskodawcy, dotyczące jego kariery zawodowej

Działalność organizacyjna dr. Piotra Zamelskiego w Politechnice Opolskiej objęła członkostwo w: uczelnianej radzie do spraw jakości kształcenia (2024-nadal), radzie dydaktycznej kierunku studiów energetyka rozproszona i zarządzanie energią (2024-nadal), rektorskim zespole do spraw analiz rozwiązań legislacyjnych (2022-nadal), senackiej komisji do spraw dydaktyki (2020-nadal), senackiej komisji do spraw statutu (2016-2024), komisji dyscyplinarnej ds. nauczycieli akademickich (wybrany przez komisję na funkcję zastępcy przewodniczącego) (2016-2020), uczelnianej komisji wyborczej (2011-nadal). Habilitant był też opiekunem Koła Naukowego Ekonomii Prawa „Ius publicum” (2010-2021) i przewodniczącym rady dydaktycznej kierunku studiów administracja (2019-2020). Obecnie pełni funkcję prodziekana do spraw dydaktyki (od 2020).

Aktywność Habilitanta dotyczyła także działalności **prawotwórczej**. Polegała ona zwłaszcza na wykonywaniu prac dotyczących redagowania aktów normatywnych w Politechnice Opolskiej. Czynił to jako prodziekan do spraw dydaktyki oraz członek rektorskiego zespołu do spraw analiz rozwiązań legislacyjnych. Owa aktywność prawotwórcza miała także miejsce w ramach Jego działalności społecznej, zwłaszcza w Towarzystwie Przyjaciół Dzieci.

Pan dr Piotr Zamelski za swoją pracę i działalność otrzymał szereg **nagród i odznaczeń**. Są to: 1) Nagrody Rektora Politechniki Opolskiej – indywidualna za inne osiągnięcia (2020, 2022, 2023, 2024), 2) Medal Komisji Edukacji Narodowej za szczególne zasługi dla oświaty i wychowania, legitymacja nr 165278 (14.08.2018 r.), 3) Nagroda III stopnia Rektora Politechniki Opolskiej za osiągnięcia naukowe w latach 2016-2017 (2018 r.), 4) IV klasy Krzyż Oficerski Orderu Świętego Stanisława BM (2017), 5) Nagroda III stopnia Rektora Politechniki Opolskiej z osiągnięcia naukowe w latach 2012-2014, 6) Nagroda III stopnia Rektora Politechniki Opolskiej za osiągnięcia dydaktyczne w latach 2012-2014 (2015 r.), 7) Odznaka „Przyjaciel Dziecka” przyznana w dniu 6 grudnia 2014 r. przez Zarząd Główny Towarzystwa Przyjaciół Dzieci „za pracę społeczną dla dobra dzieci”, 8) Nagrody dyrektora Publicznego Liceum Ogólnokształcącego nr II w Opolu w latach 2012, 2017 i 2020.

Habilitant jest **promotorem** 6 prac magisterskich i 33 prac licencjackich (kierunki administracja i ekonomia), a także recenzentem 5 prac licencjackich i 13 prac magisterskich (kierunki administracja, europeistyka i ekonomia).

Dr Piotr Zamelski jest **autorem** publikacji dydaktycznej pt. *Elementy prawa dla studentów kierunków technicznych*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Opolskiej, Opole 2023, s. 123. ISBN 978-83-66903-38-8. Jest także **redaktorem** publikacji dydaktycznej, obok G. Chmielewskiego, pt. *Wybrane aspekty nauki prawa administracyjnego i europejskiego*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Opolskiej – Studia i Monografie z. 368, Opole 2013, s. 115. ISBN 978-83-64056-41-3, ISSN 1429-6063. Publikacja zawiera teksty przygotowane przez studentów pod kierownictwem redaktorów monografii naukowej.

Habilitant sporządził także siedem recenzji artykułów naukowych.

Pan Piotr Zamelski podał nadto inne informacje, ważne z punktu widzenia Jego kariery. Dotyczą one działalności społecznej i zawodowej w obszarze oświaty, tj. uzyskania stopnia awansu zawodowego nauczyciela dyplomowanego (akt nadania nr WOPZN.5861.267.2019 z dnia 19 sierpnia 2019 r.) oraz członkostwa w Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Wojewodzie Opolskim w kadencji 2023-2027. Nadto wykazał się On działalnością społeczną jako: 1) członek Rady Społecznej Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego w Opolu (kadencja 2017-2021), 2) członek Opolskiej Regionalnej Rady Przemysłu Przyszłości (od 30 września 2022 r.), 3) członek Zarządu Głównego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci (kadencji 2015-2019), 4) przewodniczący Komisji Prawnej TPD (kadencja 2019-2023), 5) członek zespołu statutowego przy Zarządzie Głównym TPD w latach 2015-2023.

Aktywność Habilitanta w powyższym zakresie zasługuje na uznanie i pozytywne odnotowanie.

9. Konkluzja

Na podstawie materiałów przedstawionych przez Habilitanta, dr. Piotra Zamelskiego, w ocenie recenzenta, należy stwierdzić, że spełnia On wymaganie określone w art. 219 ust. 1, pkt 1, 2, 3 ustawy z 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce dotyczące uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego. Spełnił On wymaganie formalne dotyczące posiadania stopnia naukowego doktora (art. 219 ust. 1, pkt 1). Wykazał się także istotną aktywnością naukową w więcej niż jednej jednostce naukowej (art. 219 ust. 1 pkt 3). Na pozytywną ocenę zasługuje wreszcie Jego osiągnięcie naukowe, przedstawione we Wniosku, jako stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne. Zatem może być ono podstawą do nadania dr. Piotrowi Zamelskiemu stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauk prawnych (art. 219 ust. 1 pkt 2 wymienionej ustawy). Wobec powyższego wnoszę o dopuszczenie dr. Piotra Zamelskiego do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

Prof. dr hab. Jerzy Oniszczyk